

Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU10

Genomförande av ändringar i yrkesförardirektivet

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om ändringar i lagen om yrkesförarkompetens. Förslagen föranleds av ändringar i EU:s yrkesförardirektiv och innebär bl.a. att förare av vissa fordon inte längre kommer att behöva tillämpa lagen om yrkesförarkompetens.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 23 maj 2020.

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:112 Genomförande av ändringar i yrkesförardirektivet.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

 Bakgrund4

 Propositionens huvudsakliga innehåll4

Utskottets överväganden.....6

 Regeringens lagförslag6

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag10

 Propositionen10

Bilaga 2

Regeringens lagförslag11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:112.

Stockholm den 16 april 2020

På trafikutskottets vägnar

Jens Holm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jens Holm (V), Teres Lindberg (S), Helena Gellerman (L), Emma Berginger (MP), Mikael Damsgaard (M), Karin Enström (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), John Weinerhall (M), Martina Johansson (C), Anna Vikström (S), Azadeh Rojhan Gustafsson (S), Leif Nysmed (S), Serkan Köse (S), Angelika Bengtsson (SD), Martin Kinnunen (SD), Tobias Andersson (SD) och Mikael Oscarsson (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2019/20:112 Genomförande av ändringar i yrkesförardirektivet. Inga motioner har inkommit med anledning av propositionen. En förteckning över behandlade förslag återfinns i bilaga 1, och regeringens lagförslag finns i bilaga 2. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Bakgrund

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG, om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport (det s.k. yrkesförardirektivet), utfärdades i juli 2003. Yrkesförardirektivet innebar i korthet att gemensamma regler infördes om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av tunga godstransporter och persontransporter med buss samt om utfärdande av yrkeskompetensbevis. Direktivet genomfördes i svensk rätt genom införandet av lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens och förordningen (2007:1470) om yrkesförarkompetens (prop. 2007/08:10, bet. 2007/08:TU3, rskr. 2007/08:38).

I samband med en utvärdering av genomförandet av direktivet fann EU-kommissionen vissa brister vad gäller bl.a. tolkningen av undantagen i direktivet och innehållet i förarnas utbildning. Vidare uppmärksammade kommissionen att det fanns svårigheter för förarna att få ömsesidigt erkännande av helt eller delvis utförd utbildning. Mot denna bakgrund antog kommissionen i januari 2017 ett utkast till ändringsdirektiv; i april 2018 utfärdades Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/645 om ändring av direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport och direktiv 2006/126/EG om körkort. Direktivet innebär ändringar i det ursprungliga yrkesförardirektivet bl.a. i fråga om vilka förare som ska undantas från direktivets tillämpningsområde, innehållet i grundutbildning och fortbildning, utbildnings- och fortbildningsmetoder samt utvecklingen av ett nätverk för verkställighet. Dessa ändringar ska till största delen vara genomförda i medlemsstaterna senast den 23 maj 2020.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen ändringar i lagen om yrkesförarkompetens. Regeringens förslag föranleds av de ändringar i yrkesförardirektivet som ska börja tillämpas den 23 maj 2020. Ändringarna i yrkesförardirektivet gäller

bl.a. vilka förare som är undantagna från direktivets tillämpningsområde samt innehållet i grundutbildning och fortbildning.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 23 maj 2020.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändringar i lagen om yrkesförarkompetens. Utskottet välkomnar regeringens lagförslag och framhåller vikten av klara och tydliga regler i fråga om lagens tillämpningsområde.

Gällande rätt

Bestämmelser om grundläggande kompetens och fortbildning för förare som utför transporter med vissa motorfordon samt bestämmelser om utbildning för att få sådan kompetens fastställs i lagen om yrkesförarkompetens, som genomför yrkesförardirektivet i svensk rätt. Av lagen följer att föraren för att få framföra ett fordon med gods- eller persontransport ska ha ett yrkeskompetensbevis. Yrkeskompetensbevis kan utfärdas till den som har genomgått en grundutbildning med godkänt prov eller en fortbildning och har körkort för det fordonsslag som utbildningen avser. Yrkeskompetensbeviset gäller i fem år och utfärdas av Transportstyrelsen. En förare som har förvärvat grundläggande kompetens och en förare med s.k. hävdvunnen rätt ska med vissa intervaller genomgå fortbildning. Syftet med kraven på grundläggande utbildning och fortbildning är att förbättra trafiksäkerheten, öka förarnas säkerhet och minska miljöbelastningen från den tunga yrkestrafiken. Lagen om yrkesförarkompetens tillämpas inte på alla förare av fordon som utför gods- eller persontransporter. Undantag görs i 2 kap. 4 § för förare av vissa fordon. Eftersom kravet på yrkesförarkompetens är reglerat i yrkesförardirektivet är det inte möjligt att nationellt införa andra undantag än de som anges i direktivet.

Propositionen

Ändringar i lagen om yrkesförarkompetens

Regeringens förslag till lagändringar föranleds av ändringarna i yrkesförardirektivet och gäller främst vilka förare av fordon som är undantagna från direktivets tillämpningsområde och följaktligen inte ska tillämpa lagen om yrkesförarkompetens. De förare som undantas från yrkesförardirektivets tillämpningsområde anges i artikel 2 i direktivet.

Enligt regeringen omfattas inte begreppet ambulanstjänst, som har lagts till i artikel 2.1 b i yrkesförardirektivet, av nuvarande undantag i lagen om yrkesförarkompetens, varpå ett uttryckligt undantag behövs. Regeringen föreslår därför att lagen om yrkesförarkompetens inte ska tillämpas på förare

av fordon som används inom ambulanssjukvården. Regeringen föreslår även att lagen om yrkesförarkompetens inte heller ska tillämpas på förare av fordon som används för gods- eller persontransporter inom det civila försvaret, detta mot bakgrund av att begreppet civilförsvar numera anges i artikel 2.1 b i yrkesförarkompetensdirektivet.

Regeringen föreslår också ett undantag i lagen om yrkesförarkompetens för förare av fordon som används vid övningskörning, körprov eller körträning vid gods- eller persontransport som inte är kommersiell. Regeringen hänvisar till att artikel 2.1 f i yrkesförardirektivet numera undantar förare av fordon som används för övningskörning och prov för personer som vill skaffa sig körkort eller yrkeskompetensbevis under förutsättning att fordonet inte används för kommersiell person- eller godstransport. Ändringen innebär att det inte längre är tillåtet att övningsköra eller körträna i samband med förvärvsmässiga transporter, även om den som har uppsikt under övningskörningen eller körträningen innehar ett yrkeskompetensbevis. Enligt yrkesdirektivet undantas dock även i fortsättningen en person som vill skaffa sig körkort eller yrkeskompetensbevis när personen genomgår en kompletterande körutbildning vid arbetsplatsförlagt lärande, förutsatt att eleven åtföljs av en trafiklärare eller en person som innehar yrkeskompetensbevis för den fordonskategori som framförs. För att möjliggöra den ordning som finns i Sverige där arbetsplatsförlagt lärande utgör en del av yrkesutbildningen inom gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning, föreslår regeringen att kommersiella transporter tillåts när eleven genomför delar av sin utbildning som arbetsplatsförlagt lärande. Mer specifikt föreslår regeringen ett undantag från lagens tillämpningsområde för fordon som inom ramen för arbetsplatsförlagt lärande används vid övningskörning enligt författningar om körkort eller träning för yrkeskompetensbevis, under förutsättning att körningen står under uppsikt av någon som innehar yrkeskompetensbevis för det fordon som framförs eller är trafiklärare för det fordon som framförs och innehar körkortsbehörighet för fordonet. I enlighet med artikel 2.1 g i yrkesförardirektivet föreslår regeringen även att lagen om yrkesförarkompetens inte ska tillämpas på förare av fordon som används för icke-kommersiell gods- eller persontransport. Utifrån den nya lydelsen i artikel 2.1 h och 2.1 d i yrkesförardirektivet ska lagen inte heller tillämpas på fordon som används för transporter av maskiner eller annan utrustning som föraren ska använda i sitt arbete eller för persontransporter vid underhåll som avser vissa bussar.

Regeringen föreslår vidare att lagen om yrkesförarkompetens inte ska tillämpas på förare av fordon som används, eller hyrs utan förare, av jordbruks-, trädgårds-, skogs-, uppfödning- eller fiskeriföretag för godstransporter i företagets egen verksamhet. Detta gäller under förutsättning att fordonet inte används utanför en radie av 100 kilometer från den plats där företaget är beläget eller framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning. Undantaget följer av att artikel 2.3 i yrkesförardirektivet numera anger att direktivet inte ska tillämpas på förare av sådana fordon. Direktivet ska dock tillämpas om framförandet av fordonet ingår som

en del i förarens huvudsakliga sysselsättning eller om framförandet av fordonet överstiger ett i nationell rätt fastställt avstånd från den plats där företaget som äger, hyr eller leasar fordonet är beläget. I yrkesförordirektivet anges även att direktivet inte ska tillämpas när en förare utför transporter i landsbygdsområden för att försörja den egna verksamheten och han eller hon inte erbjuder transporttjänster (artikel 2.2). Detta förutsätter dock att medlemsstaten bedömer att transporten är tillfällig och inte påverkar trafiksäkerheten. För att genomföra den nämnda artikeln föreslås ett tillägg i lagen om yrkesförarkompetens som innebär ett undantag för fordon som används för ett företags gods- eller persontransporter i landsbygdsområden för att försörja företagets egen verksamhet med gods eller arbetskraft, under förutsättning att transporten är tillfällig och inte försämrar trafiksäkerheten. Därtill föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om innebörden av att en gods- eller persontransport är tillfällig och inte försämrar trafiksäkerheten.

Slutligen föreslår regeringen att begreppet gemenskapshetskod ska bytas ut mot unionskod för att på så sätt återspegla en ändring i yrkesförarkompetensdirektivet. Detta innebär att den unionskod som anges i artikel 10.1 i yrkesförordirektivet ska anges på yrkesförarkompetensbevis.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 23 maj 2020, i enlighet med vad som anges i det bakomliggande ändringsdirektivet. Yrkesförarkompetensbevis som utfärdats före den 23 maj 2020 bör dock vara giltiga till och med sista giltighetsdagen, vilket enligt regeringen bör förtydligas i en övergångsbestämmelse.

Konsekvenser

Regeringen gör bedömningen att lagändringarna kommer att leda till lägre kostnader för vissa företag i landsbygdsområden och landsbygdsbranscher. Transportföretag och utbildningssamordnare bedöms i motsvarande mån få färre transportuppdrag och kunder. Därutöver gör regeringen bedömningen att Transportstyrelsen kommer att orsakas vissa kostnader för att ta fram myndighetsföreskrifter och framställa nya yrkeskompetensbevis. Även Polismyndigheten förväntas påverkas av lagändringarna, dock endast marginellt och då genom informationsinsatser om det förändrade regelverket till de polismän och bilinspektörer som utför trafikkontroller. Enligt regeringen är övriga konsekvenser för företag, gymnasieskolor, kommunal vuxenutbildning, förare och staten samt företagets konkurrensförhållanden beroende av utformningen av kommande föreskrifter.

Utskottets ställningstagande

Regeringens proposition innehåller förslag på lagändringar som föranleds av de ändringar i yrkesförardirektivet som ska börja tillämpas den 23 maj 2020. Yrkesförardirektivet utgör en del av EU:s lagstiftning om yrkesförare av lastbilar och bussar; i direktivet fastställs krav på grundläggande kompetens och fortbildning för yrkesförare av lastbilar och bussar i syfte att förbättra säkerheten på de europeiska vägarna. I huvudsak innebär regeringens lagförslag att förare av vissa fordon inte längre kommer att behöva tillämpa lagen om yrkesförarkompetens och inte kommer att behöva yrkeskompetensbevis.

Utskottet välkomnar regeringens lagförslag och framhåller vikten av klara och tydliga regler i fråga om vilka förare av fordon som är undantagna från yrkesförardirektivets tillämpningsområde och följaktligen inte ska tillämpa lagen om yrkesförarkompetens. Utskottet konstaterar även att det inte har väckts några följdmotioner med anledning av propositionen.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen bifaller propositionen och antar regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:112 Genomförande av ändringar i yrkesförordirektivet:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.

BILAGA 2**Regeringens lagförslag****Förslag till lag om ändring i lagen
(2007:1157) om yrkesförarkompetens**

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 4 §, 6 kap. 1 § och 13 kap. 1 § lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.**4 §²**

Denna lag ska inte tillämpas på förare av fordon

1. vars högsta tillåtna hastighet inte överstiger 45 kilometer i timmen,
2. som används av eller står under kontroll av Försvarsmakten, Kustbevakningen, Tullverket, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller räddningstjänsten,

3. som används inom ambulanssjukvården,

4. som utför gods- eller persontransporter inom det civila försvaret,

3. som provas eller förflyttas på väg i samband med tekniskt utvecklingsarbete, reparation eller underhåll,

4. som är nya eller ombyggda och ännu inte tagits i drift i transportverksamhet,

5. som används i nödsituationer eller för räddningsinsatser,

6. som används vid övningskörning enligt författningar om körkort eller körträning för yrkeskompetensbevis *enligt denna lag*,

5. som provas eller förflyttas på väg i samband med tekniskt utvecklingsarbete, reparation eller underhåll,

6. som är nya eller ombyggda och ännu inte tagits i drift i transportverksamhet,

7. som används i nödsituationer eller för räddningsinsatser,

8. som används vid övningskörning *eller körprov* enligt författningar om körkort eller körträning för yrkeskompetensbevis, *under förutsättning att fordonet inte samtidigt används för en kommersiell gods- eller persontransport,*

9. som inom ramen för arbetsplatsförlagt lärande används vid övningskörning enligt författningar om körkort eller träning för yrkeskompetensbevis, under förut-

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG av den 15 juli 2003 om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 och rådets direktiv 91/439/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 76/914/EEG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/645.

² Senaste lydelse 2014:743.

7. som används för *icke-kommersiell persontransport eller för godstransport för privat bruk, eller*

8. som används för att transportera material *och utrustning* som föraren ska använda i sitt arbete, under förutsättning att framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning.

sättning att körningen står under uppsikt av någon som

a) innehar yrkeskompetensbevis för det fordon som framförs, eller

b) är trafiklärare för det fordon som framförs och innehar körkortsbehörighet för fordonet,

10. som inte används för en kommersiell gods- eller persontransport,

11. som används för att transportera material *eller maskiner eller annan utrustning* som föraren ska använda i sitt arbete, under förutsättning att framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning,

12. som används för persontransporter och kräver körkortsbehörighet D1 eller D och körs utan passagerare till eller från den servicedepå som används av transportföretaget, under förutsättning att framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning,

13. som används, eller hyrs utan förare, av jordbruks-, trädgårds-, skogs-, uppfödnings- eller fiskeriföretag för godstransporter i företagets egen verksamhet, under förutsättning att fordonet

a) inte används utanför en radie av 100 kilometer från den plats där företaget är beläget, eller

b) framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning, eller

14. som används för ett företags gods- eller persontransporter i landsbygdsområden för att försörja företagets egen verksamhet med gods eller arbetskraft, under förutsättning att transporten är tillfällig och inte försämrar trafiksäkerheten.

6 kap.**1 §³**

Den myndighet som regeringen bestämmer ska utfärda ett yrkeskompetensbevis till en förare som genomgått den utbildning som föreskrivs i denna lag. I beviset ska en *gemenskapskod* anges.

Myndigheten ska utfärda ett nytt yrkeskompetensbevis när föraren genomgått en fortbildning.

Ett yrkeskompetensbevis får endast utfärdas till föraren om han eller hon innehar ett giltigt körkort med den körkortsbehörighet som beviset avser.

Ett yrkeskompetensbevis är giltigt i fem år från den dag det utfärdades.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska utfärda ett yrkeskompetensbevis till en förare som genomgått den utbildning som föreskrivs i denna lag. I beviset ska en *unionskod* anges.

13 kap.**1 §**

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. grundläggande kompetens som rör

- innehållet i grundutbildningen enligt 4 kap. 1, 2 och 4 §§,
- körträning enligt 4 kap. 3 §,
- utbildningens längd enligt 4 kap. 4 §,
- anordnande av prov enligt 4 kap. 1, 2 och 4 §§,
- provs omfattning och utformning,

2. innehållet i fortbildningen och utbildningens längd enligt 5 kap. 1 §,

3. yrkeskompetensbevis och *gemenskapskod* enligt 6 kap. 1 §,

4. godkännande av andra bevis om yrkeskompetens än de som anges i 6 kap. 1 och 2 §§ och som innehas av förare som inte är medborgare i en stat inom EES men som är anställd eller anlitad av ett företag som är etablerat inom EES,

5. ansökan om och förutsättningar för tillstånd att bedriva

1. vad som enligt 2 kap. 4 § 14 avses med att en gods- eller persontransport är tillfällig och inte försämrar trafiksäkerheten,

2. grundläggande kompetens som rör

- innehållet i grundutbildningen enligt 4 kap. 1, 2 och 4 §§,
- körträning enligt 4 kap. 3 §,
- utbildningens längd enligt 4 kap. 4 §,
- anordnande av prov enligt 4 kap. 1, 2 och 4 §§,
- provs omfattning och utformning,

3. innehållet i fortbildningen och utbildningens längd enligt 5 kap. 1 §,

4. yrkeskompetensbevis och *unionskod* enligt 6 kap. 1 §,

5. godkännande av andra bevis om yrkeskompetens än de som anges i 6 kap. 1 och 2 §§ och som innehas av förare som inte är medborgare i en stat inom EES men som är anställd eller anlitad av ett företag som är etablerat inom EES,

6. ansökan om och förutsättningar för tillstånd att bedriva

³ Senaste lydelse 2011:1583.

utbildningsverksamhet enligt
8 kap. 2 §,
6. förändringar i utbildnings-
verksamheten som ska anmälas till
tillsynsmyndigheten enligt 9 kap.
3 §, och
7. tillsyn.

utbildningsverksamhet enligt 8
kap. 2 §,
7. förändringar i utbildnings-
verksamheten som ska anmälas till
tillsynsmyndigheten enligt 9 kap.
3 §, och
8. tillsyn.

-
1. Denna lag träder i kraft den 23 maj 2020.
 2. Ett yrkeskompetensbevis som utfärdats enligt äldre föreskrifter gäller till och med den i beviset angivna sista giltighetsdagen.